Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (szósta izba)

z dnia 4 lipca 2024 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Harmonizacja ustawodawstw – Transport – Transport drogowy – Dyrektywa 2014/31/EU – Zakres stosowania – Wagi nieautomatyczne do określania masy pojazdów – Używanie urządzeń ważących w celu zastosowania przepisów krajowych o charakterze karnym

W sprawie C-283/23 [Marhon] [i],

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Cour de cassation (Belgia) postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2023 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 2 maja 2023 r., w postępowaniu karnym przeciwko

FB,

JL Sàrl,

przy udziale:

Procureur du Roi près le tribunal de première instance d'Eupen,

TRYBUNAŁ (szósta izba),

w składzie: T. von Danwitz, prezes izby, A. Arabadjiev (sprawozdawca), prezes pierwszej izby, pełniący obowiązki sędziego szóstej izby, i I. Ziemele sędzia,

rzecznik generalny: J. Richard de la Tour,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu rządu belgijskiego – S. Baeyens, P. Cottin i C. Pochet, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu rządu czeskiego – M. Smolek, T. Suchá i J. Vláčil, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu Komisji Europejskiej – J. Flett i G. Wils, w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: francuski.

[i] Niniejszej sprawie została nadana fikcyjna nazwa. Nie odpowiada ona rzeczywistej nazwie ani rzeczywistemu nazwisku żadnej ze stron postępowania.

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 1, art. 2 pkt 3 i art. 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/31/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku wag nieautomatycznych (Dz.U. 2014, L 96, s. 107; sprostowanie Dz.U. 2016, L 13, s. 58).

2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania karnego wszczętego przeciwko FB i JL Sàrl w związku z dwoma wykroczeniami popełnionymi przez FB w związku z prowadzeniem należącego do JL pojazdu transportowego przekraczającego dopuszczalną masę maksymalną.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Motywy 4, 5 i 47 dyrektywy 2014/31 ma następujące brzmienie:

„(4) Niniejsza dyrektywa obejmuje wagi nieautomatyczne, które są nowe na rynku Unii [Europejskiej] w chwili wprowadzenia do obrotu; są to nowe wagi nieautomatyczne wyprodukowane przez producenta mającego siedzibę na terytorium Unii albo wagi nieautomatyczne, bez względu na to, czy są one nowe czy używane, importowane z państwa trzeciego.

(5) Państwa członkowskie powinny odpowiadać za ochronę społeczeństwa przed niewłaściwymi wynikami ważenia przy użyciu wag nieautomatycznych, używanych do pewnych kategorii zastosowań.

[…]

(47) Ponieważ cel niniejszej dyrektywy, a mianowicie zapewnienie spełniania przez znajdujące się w obrocie wagi nieautomatyczne wysokich wymagań w zakresie ochrony interesów publicznych objętych niniejszą dyrektywą, przy jednoczesnym zagwarantowaniu funkcjonowania rynku wewnętrznego, nie może być osiągnięty w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast możliwe jest – ze względu na jego skalę i skutki – lepsze jego osiągnięcie na poziomie Unii, Unia może podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 [TUE]. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest niezbędne dla osiągnięcia tego celu”.

4 Artykuł 1 tej dyrektywy, zatytułowany „Zakres”, przewiduje:

„1. Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do wszystkich wag nieautomatycznych.

2. Dla celów niniejszej dyrektywy rozróżnia się następujące rodzaje zastosowań wag nieautomatycznych:

[…]

b) określanie masy dla obliczenia opłaty, cła, podatku, premii, kary, wynagrodzenia, odszkodowania lub podobnych typów opłat;

c) określanie masy w celu zastosowania przepisów ustawowych lub wykonawczych lub ekspertyzy sądowej;

[…]

g) wszystkie zastosowania inne niż te wymienione w lit. a)–f)".

5 Artykuł 2 wspomnianej dyrektywy, zatytułowany „Definicje", stanowi:

„Na potrzeby niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

1) »urządzenie ważące« oznacza przyrząd pomiarowy służący do ustalania masy ciała przez wykorzystanie działania na to ciało siły grawitacji. Urządzenie ważące może także służyć do ustalania innych związanych z masą wielkości, ilości, parametrów albo właściwości;

2) »waga nieautomatyczna« lub »waga« oznacza urządzenie ważące wymagające interwencji operatora podczas ważenia;

3) »udostępnienie na rynku« oznacza dostarczenie wagi do celów dystrybucji lub używania na rynku Unii w ramach działalności handlowej, odpłatnie lub nieodpłatnie;

4) »wprowadzenie do obrotu« oznacza pierwsze udostępnienie wagi na rynku Unii;

[…]".

6 Zgodnie z art. 3 tej samej dyrektywy, zatytułowanym „Udostępnienie na rynku i oddanie do użytku":

„1. Państwa członkowskie podejmują wszelkie działania w celu zapewnienia, aby wagi mogły być udostępniane na rynku tylko wówczas, gdy spełniają mające do nich zastosowanie wymagania niniejszej dyrektywy.

2. Państwa członkowskie podejmują wszelkie działania w celu zapewnienia, aby wagi mogły być oddane do użytku do zastosowań określonych w art. 1 ust. 2 lit. a)–f) tylko wówczas, gdy spełniają wymagania niniejszej dyrektywy.

3. Państwa członkowskie podejmują wszelkie działania w celu zapewnienia, aby wagi oddane do użytku do zastosowań określonych w art. 1 ust. 2 lit. a)–f) zachowywały zgodność z mającymi do nich zastosowanie wymaganiami niniejszej dyrektywy".

7 Artykuł 4 dyrektywy 2014/31, zatytułowany „Zasadnicze wymagania”, stanowi w akapicie pierwszym:

„Wagi używane lub przeznaczone do zastosowań wymienionych w art. 1 ust. 2 lit. a)–f) muszą spełniać zasadnicze wymagania wymienione w załączniku I”.

Prawo belgijskie

8 Artykuł 1 arrêté royal du 12 octobre 2010 relatif à l’approbation, à la vérification et à l’installation des instruments de mesure utilisés pour surveiller l’application de la loi relative à la police de la circulation routière et des arrêtés pris en exécution de celle-ci (dekretu królewskiego z dnia 12 października 2010 r. w sprawie zatwierdzania, weryfikacji i instalowania przyrządów pomiarowych wykorzystywanych do monitorowania stosowania ustawy o bezpieczeństwie ruchu drogowego i dekretów wydanych w celu jej wykonania, *Moniteur belge* z dnia 25 października 2010 r., s. 63130, zwanego dalej „dekretem królewskim z 2010 r.”) przewiduje:

„Z zastrzeżeniem stosowania innych przepisów dotyczących konkretnych urządzeń niniejsze rozporządzenie stosuje się do urządzeń, które są wykorzystywane do monitorowania stosowania ustawy o bezpieczeństwie ruchu drogowego, ujednoliconej w dniu 16 marca 1968 r., i rozporządzeń wydanych w wykonaniu tej ustawy, i które stanowią środki, bezpośrednio lub pośrednio, zwane w niniejszym rozporządzeniu »urządzeniami«”.

9 Artykuł 1 arrêté royal du 12 avril 2016 relatif aux instruments de pesage à fonctionnement non automatique (dekretu królewskiego z dnia 12 kwietnia 2016 r. w sprawie wag nieautomatycznych, *Moniteur belge* z dnia 19 kwietnia 2016 r., s. 26487), zatytułowany „Przedmiot”, stanowi:

„Niniejszy dekret dokonuje transpozycji [dyrektywy 2014/31]”.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

10 W dniu 28 lutego 2019 r. w Saint-Vith (Belgia) policja belgijska przeprowadziła kontrolę pojazdu przewożącego drewno, należącego do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością JL.

11 Czynność ważenia dokonana przez policję podczas tej kontroli (zwana dalej „czynnością ważenia”) wykazała, że masa tego pojazdu znacznie przekracza dopuszczalną masę maksymalną 20 856 kg.

12 W konsekwencji FB, kierujący pojazdem, został postawiony przed tribunal de police d’Eupen, section de Saint-Vith (sądem ds. wykroczeń w Eupen, wydział w Saint-Vith, Belgia), po pierwsze, za przewóz drogowy rzeczy pojazdem, którego całkowita masa przekraczała masę dopuszczalną, a po drugie, jako załadowca rzeczy do przewozu, za wydanie poleceń lub dokonanie czynności powodujących przekroczenie dopuszczalnych maksymalnych mas i wymiarów. JL, pracodawca FB, został pociągnięty do odpowiedzialności cywilnej.

13 Wyrokiem z dnia 2 lutego 2021 r. sąd ten uniewinnił FB ze względu na to, że wydruki wagowe dotyczące czynności ważenia nie zawierały informacji o osobie, która dokonała tej czynności, ani wskazania marki i numeru seryjnego użytego urządzenia ważącego, w związku z czym nie było możliwe ustalenie, czy wydruki te rzeczywiście odnosiły się do tego urządzenia.

14 Tribunal de première instance d'Eupen, chambre correctionnelle (sąd pierwszej instancji w Eupen, izba poprawcza, Belgia), do którego procureur du Roi (Belgia) wniósł apelację od tego wyroku, z jednej strony oddalił argument FB i JL, zgodnie z którym czynność ważenia została przeprowadzona z naruszeniem dekretu królewskiego z 2010 r.

15 Z drugiej strony sąd ten uznał, że wspomniana czynność była regulowana nie przez dekret królewski z 2010 r., lecz przez normę transponującą do prawa belgijskiego dyrektywę 2014/31, a mianowicie dekret królewski z dnia 12 kwietnia 2016 r. w sprawie wag nieautomatycznych.

16 W tych okolicznościach wyrokiem z dnia 23 marca 2022 r. wspomniany sąd między innymi skazał FB na zapłatę grzywny i utratę prawa do kierowania wszelkimi pojazdami silnikowymi na okres trzech miesięcy.

17 Cour de cassation (sąd kasacyjny, Belgia), do którego FB i JL wnieśli skargę kasacyjną od tego wyroku, zauważa, że w celu ustalenia warunków, w jakich należało przeprowadzić ważenie, należy wyjaśnić zakres stosowania dyrektywy 2014/31, a w szczególności ustalić, czy – jak utrzymywali FB i JL przed sądem apelacyjnym – dyrektywa ta ma zastosowanie wyłącznie do ważenia dokonywanego w ramach działalności handlowej użytkownika danej wagi nieautomatycznej.

18 Sąd odsyłający zauważa z jednej strony, że art. 1 ust. 2 dyrektywy 2014/31 przewiduje w lit. c), że dyrektywa ta ma zastosowanie w szczególności do „określenia masy w celu zastosowania przepisów ustawowych lub wykonawczych", a w lit. g) w odniesieniu do „wszystkich zastosowań innych niż te wymienione w lit. a)–f)". W związku z tym, ponieważ używanie przedmiotowej wagi nieautomatycznej wydaje się należeć do jednej z tych dziedzin, przepis ten mógłby wskazywać, że czynność ważenia wchodzi w zakres stosowania tej dyrektywy.

19 Ponadto sąd odsyłający podkreśla, że art. 3 ust. 2 i 3 tej dyrektywy, odnosząc się do oddania do użytku tych urządzeń ważących i wymagań, które muszą one spełniać po tym momencie, nie przewiduje, że muszą one być koniecznie używane w ramach działalności handlowej ich użytkownika.

20 Z drugiej strony tytuł dyrektywy sugeruje bardziej restrykcyjną interpretację jej zakresu zastosowania, ponieważ dotyczy harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do „udostępnienia na rynku" wag nieautomatycznych. Takie odniesienie wydaje się wskazywać, że dyrektywa ta ma zastosowanie wyłącznie w ramach działalności handlowej użytkownika tych urządzeń.

21 Podobnie zdaniem sądu odsyłającego brzmienie art. 3 ust. 1 wspomnianej dyrektywy, dotyczącego obowiązków państw członkowskich w zakresie udostępniania tych urządzeń na rynku, przemawia a priori za taką wykładnią dyrektywy 2014/31. Definicja pojęcia „udostępnienia na rynku", zawarta w art. 2 pkt 3 tej dyrektywy, wskazuje bowiem, że powinno ono zostać dokonane w ramach działalności handlowej użytkownika wagi nieautomatycznej.

22 W tych okolicznościach Cour de cassation (sąd kasacyjny) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy [art. 1, art. 2 pkt 3 i art. 3 dyrektywy 2014/31] mają zastosowanie do używania przez organy sądowe lub policyjne wag nieautomatycznych w celu określenia masy pojazdów na potrzeby stosowania krajowych przepisów ustawowych lub wykonawczych przewidujących sankcję karną,

które – jak art. 41 ust. 3 pkt 1 i art. 43 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 2013 r. o przewozie drogowym i o wykonaniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1071/2009 z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającego wspólne zasady dotyczące warunków wykonywania zawodu przewoźnika drogowego i uchylającego dyrektywę Rady 96/26/WE oraz o wykonaniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1072/2009 z dnia 21 października 2009 r. w sprawie wspólnych zasad dostępu do międzynarodowego rynku przewozów drogowych (*Moniteur belge* z dnia 18 lutego 2014 r., s. 13108) oraz art. 21 akapit pierwszy pkt 5 i art. 35 pkt 4 dekretu królewskiego z dnia 22 maja 2014 r. w sprawie przewozu drogowego rzeczy [(*Moniteur belge* z dnia 15 lipca 2014 r., s. 53667)] – zakazują dopuszczenia do ruchu pojazdów, których zmierzona masa przekracza dopuszczalną masę maksymalną?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

23 Poprzez pytanie prejudycjalne sąd odsyłający zmierza zasadniczo do uzyskania od Trybunału wyjaśnień dotyczących określenia zakresu stosowania dyrektywy 2014/31. Sąd ten zastanawia się w szczególności nad kwestią, czy dyrektywa ta ma zastosowanie, gdy wagi nieautomatyczne są wykorzystywane do określenia masy pojazdu nie przez podmiot gospodarczy w ramach działalności handlowej, lecz przez organy sądowe lub policyjne w celu zastosowania przepisów krajowych z dziedziny prawa karnego.

24 W zakresie, w jakim poprzez to pytanie sąd odsyłający zmierza do wykładni kilku przepisów tej dyrektywy, definicja jej zakresu stosowania znajduje się w jej art. 1 ust. 1.

25 W konsekwencji należy przeformułować pytanie prejudycjalne jako zmierzające do ustalenia, czy art. 1 ust. 1 dyrektywy 2014/31 należy interpretować w ten sposób, że dyrektywa ta ma zastosowanie do wag nieautomatycznych, w sytuacji gdy urządzenia te są wykorzystywane przez organy sądowe lub policyjne do określenia masy pojazdu w celu zastosowania przepisów krajowych z dziedziny prawa karnego.

26 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa Unii należy uwzględniać nie tylko brzmienie tego przepisu, lecz także jego kontekst oraz cele regulacji, której ów przepis stanowi część (wyrok z dnia 18 kwietnia 2024 r., Citadeles nekustamie īpašumi, C-22/23, EU:C:2024:327, pkt 30 i przytoczone tam orzecznictwo).

27 W pierwszej kolejności należy zauważyć, że brzmienie art. 1 ust. 1 dyrektywy 2014/31 określa w sposób bardzo szeroki zakres stosowania tej dyrektywy. Zgodnie bowiem z tym przepisem dyrektywa ta ma zastosowanie „do wszystkich wag nieautomatycznych”.

28 Zatem okazuje się w świetle brzmienia rozpatrywanego przepisu, że ani użycie, do którego przeznaczona jest waga nieautomatyczna, ani okoliczność, że jej użytkownik jest organem sądowym lub policyjnym, nie stanowią elementów istotnych w rozumieniu art. 1 ust. 1 dyrektywy 2014/31 dla ustalenia, czy dane urządzenie jest objęte zakresem stosowania tej dyrektywy.

29 W drugiej kolejności takie stwierdzenie znajduje potwierdzenie w analizie kontekstu, w jaki wpisuje się art. 1 ust. 1 dyrektywy 2014/31, oraz celu tej dyrektywy.

30 W tym względzie należy zauważyć, po pierwsze, że art. 2 pkt 1 i 2 tej dyrektywy definiuje pojęcie „wagi nieautomatycznej”, odnosząc się w szczególności do funkcji pełnionej przez te urządzenia, bez uwzględnienia sposobów lub dziedzin ich używania.

31 Po drugie, należy przypomnieć, że dyrektywa 2014/31 wymienia w art. 1 ust. 2 lit. a)–f) szereg dziedzin używania wag nieautomatycznych.

32 Wśród dziedzin, o których mowa w art. 1 ust. 2, w lit. b) znajduje się określanie masy dla obliczenia opłaty, cła, podatku, premii, kary, wynagrodzenia, odszkodowania lub podobnych typów opłat, a w lit. c) – określanie masy w celu zastosowania przepisów ustawowych lub wykonawczych.

33 Używanie wag nieautomatycznych, takich jak będące przedmiotem postępowania głównego, może zatem wchodzić w zakres jednej z tych dwóch dziedzin używania wyraźnie wskazanych w dyrektywie 2014/31.

34 Ponadto art. 1 ust. 2 lit. g) tej dyrektywy ustanawia rezydualną kategorię dziedzin używania takiego urządzenia, wskazując „wszystkie zastosowania inne niż te wymienione w art. 1 ust. 2 lit. a)–f)". Wynika z tego, że nawet jeśli waga nieautomatyczna jest przeznaczona do celów innych niż wymienione we wspomnianym art. 1 ust. 2 lit. a)–f), to jest ona objęta zakresem stosowania przywołanej dyrektywy.

35 Po trzecie, co się tyczy w szczególności urządzeń oddanych do użytku do zastosowań wymienionych w art. 1 ust. 2 lit. a)–f) dyrektywy 2014/31, należy przypomnieć, że art. 3 ust. 3 tej dyrektywy wymaga, aby państwa członkowskie podjęły wszelkie kroki w celu zapewnienia, aby urządzenia te zachowały zgodność z mającymi do nich zastosowanie wymaganiami wspomnianej dyrektywy.

36 Tymczasem z analizy dyrektywy 2014/31 wynika, że nie ustanawia ona wymogu, by wagi nieautomatyczne, po ich oddaniu do użytku, były stosowane do celów handlowych.

37 Co się tyczy w trzeciej kolejności celu dyrektywy 2014/31, z jej motywu 47 wynika, że jest nim zapewnienie spełniania przez znajdujące się w obrocie wagi nieautomatyczne wysokich wymagań w zakresie ochrony interesów publicznych objętych tą dyrektywą.

38 Tymczasem, jak wynika z pkt 33 niniejszego wyroku, używanie tych urządzeń, takie jak będące przedmiotem postępowania głównego, mogłoby należeć, z zastrzeżeniem oceny sądu odsyłającego, do dziedzin używania wyraźnie uwzględnionych w art. 1 ust. 2 lit. b) i c) wspomnianej dyrektywy. W związku z tym ewentualne wyłączenie tych urządzeń z zakresu stosowania tej dyrektywy z tego tylko powodu, że są one wykorzystywane przez organy sądowe lub policyjne w celu zastosowania przepisu o charakterze karnym, oznaczałoby, że urządzenia te w jednej z tych dziedzin używania mogłyby zostać wprowadzone do obrotu, nie spełniając wymagań mających na celu zapewnienie ochrony interesów publicznych, do której dąży dyrektywa 2014/31, i z tego powodu naruszałyby wspomniane interesy.

39 Uwzględniając całość powyższych rozważań, odpowiedź na zadane pytanie brzmi następująco: art. 1 ust. 1 dyrektywy 2014/31 należy interpretować w ten sposób, że dyrektywa ta ma zastosowanie do wag nieautomatycznych, w sytuacji gdy urządzenia te są wykorzystywane przez organy sądowe lub policyjne do określenia masy pojazdu w celu zastosowania przepisów krajowych z dziedziny prawa karnego.

W przedmiocie kosztów

40 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (szósta izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 1 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/31/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku wag nieautomatycznych

należy interpretować w ten sposób, że:

dyrektywa ta ma zastosowanie do wag nieautomatycznych, w sytuacji gdy urządzenia te są wykorzystywane przez organy sądowe lub policyjne do określenia masy pojazdu w celu zastosowania przepisów krajowych z dziedziny prawa karnego.

Podpisy